

Motion till riksdagen 2007/08:Ju2

**av Thomas Bodström m.fl. (s)
med anledning av prop. 2006/07:133**

Ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel, m.m.

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa skadestånd till dem som buggats oskyldigt.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring så att underrättelseskyldigheten utvidgas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla den årliga skrivelsen om hemliga tvångsmedel så att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden yttrar sig över den tillsyn som skett angående hemliga tvångsmedel i skrivelsen.

Motivering

Organiserad internationell brottslighet har fått fäste i en del svenska städer och samhällen. Människor och narkotika smugglas in över våra gränser. Utpressning mot restauranger, vittnen och personal inom rättsväsendet blir allt vanligare. Våldsbrott och rån blir allt grövre.

Den socialdemokratiska regeringen satsade stora resurser på rättsväsendet. Idag har vi betydligt fler poliser än tidigare. Men enbart nya poliser räcker inte. Därför måste de brottsbekämpande myndigheterna få nödvändiga verktyg för att med kraft kunna slå tillbaka den allvarliga brottsligheten.

Därför föreslog vi socialdemokrater våren 2006 att buggning och preventiv teleavlyssning skulle införas som två nya hemliga tvångsmedel för att utreda mycket allvarliga brott. Något som både rikspolischefen, Riksåklagaren och chefen för Säkerhetspolisen pekat på att det finns ett påtagligt behov av. Dessa lagstiftningar skulle även ge den svenska polisen samma möjligheter som våra nordiska grannar har.

Fel! Okänt namn på

Vi ställde höga rättssäkerhetskrav vid användandet av dessa nya lagar. Det skulle gälla de grövsta brotten. Beslut skulle fattas av domstol och vara tidsbegränsat till en månad. Den misstänkte skulle även ha rätt till offentligt ombud närvarande vid domstolsförhandlingen. Dessutom skulle lagstiftningarna först och främst gälla under en treårig försöksperiod.

Lagförslagen vilandeförklarades i kammaren under ett år, av bland annat Centerpartiet och Kristdemokraterna som menade att man borde invänta Integritetsskyddskommitténs arbete. Integritetsskyddskommitténs slutbetänkande redovisas den 20 december 2007. Om regeringen inte vill lägga fram förslagen om nya tvångsmedel som en splittrad regering, kommer buggning och preventiva tvångsmedel knappast att kunna beslutas om i år. Detta vore olyckligt eftersom ytterligare ett år kan gå utan att polis och åklagare får sina behövda verktyg.

För oss socialdemokrater har det aldrig varit något problem att förbättra rättssäkerheten ytterligare. Vi diskuterade i ett tidigt skede hur vi kunde gå vidare. Det viktiga är att polisen får tillgång till de verktyg de efterfrågat för att bekämpa den riktigt grova kriminaliteten.

Det har tidigare funnits en diskussion om hur man kan förstärka granskningen av hemliga tvångsmedel. Frågor som underrättelseskyldighet i efterhand och att inrätta en nämnd för granskning har förts fram i tidigare utredningsarbeten. I maj 2006 gav därför den socialdemokratiska regeringen en utredare i uppdrag att presentera ett färdigt lagförslag på hur en sådan underrättelseskyldighet i efterhand skulle kunna se ut. Förslaget redovisades i november 2006. Utredaren redovisade även behovet av ett oberoende tillsynsorgan med en stark parlamentarisk anknytning för att lösa problemet med underrättelseskyldigheten (Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden). Denna fråga har utretts tidigare.

Vid flera tillfällen har vi socialdemokrater påtalat för regeringen och den borgerliga alliansen vikten av att polisen får tillgång till buggning och preventiva tvångsmedel. Med den lagda propositionen 2006/07:133 Ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel har regeringen äntligen lämnat ett förslag där man föreslår en tillsynsnämnd samt reglerar underrättelseskyldigheten. Vår förhoppning är därmed att samtliga borgerliga partier nu är beredda att slutbehandla de tidigare förslagen om hemliga tvångsmedel.

Vi välkomnar förslaget från regeringen om ett oberoende tillsynsorgan, om underrättelseskyldighet samt att tillsynsorganet på begäran av en enskild ska vara skyldigt att kontrollera om han eller hon har utsatts för hemliga tvångsmedel med mera. Det är ett steg i rätt riktning, men inte tillräckligt. Från socialdemokratisk sida är vi inte nöjda med de rättssäkerhetsgarantier som propositionen föreslår. Buggning och hemlig teleavlyssning är ingripande åtgärder i människors liv. Både vid buggning och hemlig telefonavlyssning utsätts vanligtvis flera personer för ingripande kontroll och integritetskränkningar. Det är därför viktigt att alla som varit utsatta av de i propositionen nämnda tvångsmedlen underrättas om det i efterhand.

En flickvän eller pojkvän som ringer till en misstänkt som utsätts för teleavlyssning, och pratar om intima personliga saker, är ju självklart också drab-

Fel! Okänt namn på

bad. Det vore orimligt om hon eller han inte underrättas i efterhand om att deras samtal avlyssnats. Samma princip gäller om en arbetsplats buggats eller utsatts för hemlig kameraövervakning. Självklart ska en arbetstagare som inte är föremål för själva åtgärden, men som ändå vistas stadigvarande på arbetsplatsen, få veta att han eller hon varit utsatt för hemliga tvångsmedel. Därför vill vi se att underrättelseskyldigheten vidgas till en större grupp. Undantag kan ske för dem som enbart tillfälligtvis berörs. Detta bör tillföras dagens lagstiftning.

En viktig del i rättssäkerheten handlar om att ge människor upprättelse. Det gäller till exempel då myndigheter handlar på ett felaktigt sätt mot enskilda individer. Enligt lagen (1998:714) om ersättning vid frihetsberövanden och andra tvångsåtgärder har staten ett strikt skadeståndsansvar bland annat när någon häktats eller varit anhållen minst 24 timmar och det visar sig att frihetsberövandet har varit obefogat. Detsamma gäller då någon dömts till fängelse eller annan frihetsberövande påföljd.

Frågan om skadestånd har förts fram även i de fall någon oskyldig utsatts för hemliga tvångsmedel. Det är viktigt att få en väl avvägd balans mellan behovet av nya tvångsmedel och den enskildes integritet. Buggning är definitivt det mest ingripande hemliga tvångsmedlet. Därför finns det anledning att förstärka den enskildes skydd ytterligare. Vi socialdemokrater anser att den som varit oskyldigt utsatt för buggning ska ha rätt till skadestånd. Detta bör tillföras dagens lagstiftning. Kravet ligger då i linje med vad Centerpartiet och Kristdemokraterna framförde i samband med att förslaget om buggning och preventiva tvångsmedel behandlades i justitieutskottet våren 2006.

Regeringen redovisar årligen hur reglerna om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning har tillämpats. För att förstärka rättssäkerheten kring användandet av hemliga tvångsmedel och tillgodose riksdagens önskemål om utökad redovisning har skrivelsen under åren blivit mer fyllig. När den nya Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden bildas har den till uppgift att utöva tillsyn över brottsbekämpande myndigheters användning av hemliga tvångsmedel och kvalificerade skyddsidentiteter och därmed sammanhängande verksamhet. Det skulle då te sig naturligt att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, i den årliga skrivelsen, redovisade hur reglerna om användningen av hemliga tvångsmedel utvecklats. Vi menar att regeringen ska låta Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden yttra sig över skrivelsen innan den skickas till riksdagen. Vi vill att regeringen tar detta krav med sig i sitt framtida arbete med den årliga skrivelsen om hur hemliga tvångsmedel använts.

Stockholm den 26 september 2007

Thomas Bodström (s)

Margareta Persson (s)

Karl Gustav Abramsson (s)

Christer Adelsbo (s)

Elisebeht Markström (s)

Kerstin Haglö (s)

Maryam Yazdanfar (s)